

Miinumumstandardite ja parima praktika mudeli arendamine

This project has been carried out with the financial support of the Criminal Justice Programme of the European Union.

The contents of this web site are the sole responsibility of the JCN Project Partnership and can in no way be taken to reflect the views of the European Union.

1. Tutvustus

Vangla populatsioon üle Euroopa koosneb suures osas inimestest, keda on rohkem tõrjutud kui kaasatud, kellel on puudulik haridus, vähene töökogemus ja oskused ning kes on kogenud pikaajalisi probleeme seoses elukoha, perekonna ja sõltuvustega. Naised ja mehed, kes vabanevad vanglast võtavad endaga kaasa vangistuse mõjud ja pöörkuvad vangistusest tagasi ühiskonda siirdumisel kokku kahtlustuste, tõrjumise ja vaenulikkusega. Kõrgema riskiga vangide puhul põhjustavad need asjaolud riski suurenemist tagasipöördumises kuritegevuse poole ja vanglasse ning nende korduvkuritegevuse oht on suur. Peaaegu pooled vabastatud kurjategijatest naasevad vanglasse kahe aasta jooksul. Uuringud on näidanud, et tõhus abi ühiskonda siirdumisel võib aidata kaasa korduvkuritegude vältimisele, vähendada tagakiusamist ja on kogu ühiskonna huvides üldisemalt. On olemas hulgaliselt Euroopa Nõukogu, ÜRO, Euroopa Liidu ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonide soovitusi ja korraldusi, mis puudutavad kriminaalõigust, vanglaid ja kriminaalhooldust. Nende hulgas on olulisi dokumente, mis annavad raamistiku aruteludeks ja ettepanekute tegemiseks parima või lootustandvama praktika leidmiseks seoses kõrge riskiga kurjategijate kohtlemisega seoses tööga vanglas, vabastamise ettevalmistamisel ja korraldamisel ning kohanemisel ühiskonnaga. Üle Euroopa on näiteid efektiivselt vabanemist toetavatest tegevustest ja parimatest praktikatest, aga mitte ühegi riigi justiitssüsteemil ei ole korraga kasutusel kõik hästi toimivad võtmeelemendid. On vajadus arendada välja mudel parimate tulemuste saavutamiseks mitte ainult vabanevatele vangidele, vaid ka kogukondadele ja õigussüsteemidele.

„Kõrge riskiga kurjategija“ definitsioon

Kokku on lepitud selles, et termin „kõrge risk“ peaks olema defineeritud, et vältida ükskõik, milliseid võimalikke väärarvamusi: „Kõrge riskiga kurjategija on keegi, kelle puhul on suur tõenäosus, et ta paneb toime kuriteo, mis põhjustab väga tõsist isiklikku, füüsilist või psüühilist kahju“. Fakt, et isik võib olla sildistatud nagu „kõrge riskiga“ põhjustab suurenenud järelevalve ja valvsuse jättes samal ajal tähelepanuta sekkumised vähendamaks kinnitust leidnud riski.

2. Õiguslik raamistik

Kokku on lepitud, et ettepanekud ja järeldused 3-5 tuleks sätestada seadusega, sest ainult see aitaks jõuda vajalike tulemusteni.

3. Karistusaja planeerimine ja ellu rakendamine

Lepiti kokku, et kõrge riskiga kurjategijatele peaks kohandama erilist (spetsiifilist) vanglarežiimi. Kõigepealt peaks toimuma kõigi kõrge riskiga kurjategijate väljaselgitamine karistusaja alguses sellele järgneva riskide ja vajaduste hindamisega. Hindamine peaks keskenduma kõrge riski faktoritele, mitte niivõrd karistusaja pikkusele. Selle töö peaks ära tegema vastava ettevalmistuse saanud ja spetsialiseerunud personal. Oluline on sealjuures kasutada tõenditele põhinevaid tööriistu. See protseduur peaks sisaldama kogu saadaolevat relevantset informatsiooni, intervjuud vangiga, kurjategija koostööle julgustamist, märkmeid ja selgitused kurjategija kriminaalse käitumise kohta jm. Vajalik on standardiseeritud karistusaja plaan, mis oleks kooskõlas riskide ja vajaduste hindamisega. See plaan sisaldab prioriteetseid tegevusi pidades silmas karistusaja pikkust ja tagasipöördumist ühiskonda. Karistusaja plaani peab uuendama iga kuue kuu järel,

This project has been carried out with the financial support of the Criminal Justice Programme of the European Union.

The contents of this web site are the sole responsibility of the JCN Project Partnership and can in no way be taken to reflect the views of the European Union.

toetudes juhtumikorraldajate ümarlaule ja ka kinnipeetav peab olema aktiivselt kaasatud. Kõik tegevused ja sekkumised peavad tuginema karistusaja plaanile, riskile ja vajadustele. Sekkumised peavad sisaldama psühholoogilist nõustamist, kutseõpet või tööd, sotsialiseerivaid kontakte välismaailmaga ja eluks vajalikke oskusi. Need sekkumised peavad olema vajaduspõhised ja programmid peavad olema struktureeritud ja standardiseeritud. Vangla keskkond peab toetama muudatusi ja lootust.

4. Üleminekuperiood ja vabastamine

Lepiti kokku, et ettevalmistused kõrge riskiga kurjategijate vabastamiseks ja toimetuleku toetamiseks on osa mudelist, mis aitab ennetada korduvkuritegevust ja parandab kõrge riskiga kurjategijate sotsiaalset reintegratsiooni. Võtmesõnaks vangistuse ajal on koordineeritud koostöö erinevate osapoolte vahel (kriminaalhooldus, sotsiaalteenused jm) Eesmärgiks peab olema suurendada kogukonnal põhinevate teenuste osa suurenemist karistusaja lõpule lähenedes. Väljasõidud ja teised ajutise vabastamise vormid on oluline osa vangi järk-järgulisel pöördumisel tagasi ellu vabas ühiskonnas. Kriteeriumid, et isik võiks saada niisuguseid võimalusi peaksid olema seda vähem piiravad mida kauem vanglas viibimine kestab. Otsuste langetamise õigus peab olema antud vangla direktoritele või juhtkonnale (koos nõudega võtta arvesse psühholoogide või psühhiaatrite hinnanguid). Tõendamist on leidnud, et süstemaatiline ettevalmistus vabanemiseks koos ennetähtaegse vabastamise mudelitega toimib. Ennetähtaegset vabastamist koos käitumiskontrolliga peaks kasutama siis, kui karistusjärgset käitumiskontrolli ei ole võimalik rakedada.

5. Järeelhooldus, jälgimine ja reintegratsioon

On kokku lepitud, et kõrge riskiga vangide vabanemisjärgne jälgimine on üks osa korduvkuritegevust ennetavast mudelist ning soodustab kõrge riskiga kurjategijate reintegreerumist. On tõendatud, et karistusjärgse jälgimise ja toetamise süsteemid võivad "töötada". Vabanemisjärgne jälgimine peab põhinema eelkõige kriminaalhoolduse toetusele ja järeelhoolduse teenustele. Need tingimused peaksid selgelt paika panema ka järelevalve ulatuse ja kestuse, pädevad ametnikud selle teostamiseks ja võimalikud juhised ja kohustused vabanenud isikule. Sekkumiste intensiivsus peaks aja jooksul vähenema. Kõrge riskiga kurjategijate kohtlemisprintsipid vanglas on võrreldavad nende kohtlemise põhiprintsiipidega kriminaalhoolduses. Järelevalve on dünaamiline protsess ja sõltub kurjategija hetkeolukorrast. Lisaks sellele peaksid isiku järelevalvet ja kohustusi puudutava infovahetuse põhimõtted olema selgelt määratletud. Selle informatsiooni põhjal tegutsedes peaksid ametnikud võtma arvesse ka järelevalvealuse isiku rehabilitatsiooni mõju ja võimalike ning endiste ohvrite kaitset. Kõrge riskiga kurjategijate vabanemisjärgsete teenuste (majutus, tööhõive, sotsiaalhoolekanne jm) koordineerimine on osa korduvkuritegevust ennetavast mudelist ja parandab isiku sotsiaalset integreerumist. Uuringud on tõendanud, et niisugused vabanemisjärgsed teenused on tõhusad, eriti kui nad on korraldatud läbi hästtöötava koostöövõrgustiku. Nõutavad mõõdikud, pädevad ametnike ring, järeelhooldust pakkuvate teenuste (sh kriminaalhooldus) ja teiste vabanenud vangide taasühiskonnastamist puudutavate asutuste ja organisatsioonide (töötukassa, majutusteenused, tervishoid) kohustused ning vabanenud isiku õigus nõuda niisuguseid teenuseid peavad olema seadustega sätestatud.

This project has been carried out with the financial support of the Criminal Justice Programme of the European Union.

The contents of this web site are the sole responsibility of the JCN Project Partnership and can in no way be taken to reflect the views of the European Union.

JUST/2011/JPEN/AG2943

6. Kokkuvõtteks

Kokkuvõtteks on oluline leida tasakaal turvalisuse tagamise ja järelevalve ning rehabilitatsiooni ja reintegratsiooni vahel. Need kaks poolt ei peaks teineteisega võistlema vaid olema kombineeritud parimal võimalikul moel. Kõrge riskiga kurjategijate kohtlemise eesmärgiks on korduvkuritegevuse ennetamine ja ühiskonna turvalisus. Samuti peab ta pakkuma kurjategijale julgustust ja motivatsiooni muutumiseks. Loodav mudel on mõeldud abistavaks töövahendiks kõigile, kes töötavad kõrge riskiga kurjategijatega.

This project has been carried out with the financial support of the Criminal Justice Programme of the European Union.

The contents of this web site are the sole responsibility of the JCN Project Partnership and can in no way be taken to reflect the views of the European Union.